

*Пилипенко Т.І., старший викладач
кафедри правових наук та філософії
ВДПУ ім. М. Коцюбинського*

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

У статті розкриваються особливості впливу процесів глобалізації на інформатизацію суспільства в сучасних умовах, основні поняття інформаційної безпеки держави, проводиться аналіз сучасних інформаційних викликів та загроз для Української держави. Досліджується роль держави в формуванні інформаційної політики, як стратегічного, глобального, невичерпного ресурсу людства в сучасному світі.

Ключові слова: глобалізація, глобальний ризик, інформаційна безпека, національна безпека, інформаційний простір, інформаційний суверенітет, інформаційні комунікації, конфлікти і загрози в інформаційній сфері, інформаційно-комунікативні технології, інформаційно-психологічна війна.

У наш час глобалізація з різним ступенем інтенсивності охоплює практично всі сфери життя людського суспільства: економічну, політичну, правову, соціальну, культурно-інформаційну. Видозмінюється специфіка розвитку світу, трансформаційно-модернізаційних змін зазнають традиційні форми соціальної організації, на зміну яким приходять глобальне суспільство, глобальне інформаційне суспільство, глобальне масове суспільство, мережеве суспільство (суспільство мережевих структур) та суспільство глобального ризику [1].

Глобалізація активно або пасивно має великий вплив на ментальність, соціальну поведінку, на життєвий світ людей. В умовах процесу глобалізації змінюються мотиви і ціннісні орієнтири людей. Зростає індивідуалізація сучасних суспільств в умовах прогресуючого ослаблення зв'язків особистості з певним соціальним середовищем або групою, все менш здатних забезпечувати її чіткою і ясною системою норм, цінностей,

стандартів поведінки. Сучасне суспільство – це цивілізація, в основі розвитку і існування якої лежить особлива нематеріальна субстанція, що умовно іменується “інформацією”, яка має властивість взаємодії, як з духовним, так і з матеріальним світом людини.

У науці інформаційного права актуальні проблеми інформаційної діяльності та інші суміжні питання розкривають такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Арістова І.В., Бачило І.Л., Бутузов В.М., Зверєва О.А., Калюжний Р.М., Кресіна І.О., Марущак А.І., Петров Є.В., Шемчушенко Ю.С., Швець М.Я., Яременко О.І та інші.

В умовах переходу України до інформаційного суспільства на часі удосконалення механізмів регулювання правовідносин, що виникають між громадянами, юридичними особами приватного права та державою. Очевидно, що назріла необхідність прийняття Інформаційного кодексу України, адже організаційно-правові основи розвитку інформаційного суспільства потребують інституційного, організаційного та ресурсного забезпечення. Інформаційне суспільство потребує цілісної системи законодавства, гармонізованого з нормами міжнародного права.

Україна потребує реформування інформаційно-комунікаційної сфери для забезпечення національної участі в міжнародних програмах становлення інформаційного суспільства та європейської інтеграції для розв’язання внутрішніх державотворчих проблем, трансформації економіки та використання глобального інтелектуального надбання [2]. Сучасні процеси трансформації міжнародних відносин і геополітичного мислення суттєво впливають на формування нових підходів до національної безпеки, як однієї з центральних проблем геополітики держави. З переходом до постіндустріального суспільства значно посилюється роль таких невоєнних чинників національної безпеки, як стан її інформаційних систем, розвиненість стратегічно важливих галузей науки, загальний культурно-освітній рівень населення, ступінь його соціальної захищеності тощо.

В умовах формування глобального інформаційного суспільства в сучасних конфліктах з'явилася нова фаза – інформаційно-психологічна війна, яка займає проміжну сходинку між політичною кризою і фазою збройного зіткнення, будучи при цьому “поворотною точкою” від мирної фази до військової. У цій фазі технології інформаційно-психологічного впливу на політичні (у тому числі, міжнародні) конфлікти стають одним з вирішальних чинників і високоефективних інструментів в діяльності по їх політичному вирішенню [3]. Сучасне впровадження новітніх інформаційних технологій посилює важливість однієї з основних складових системи національної безпеки – інформаційної безпеки, для забезпечення якої необхідний системний комплексний підхід. Проблеми інформаційної безпеки в умовах глобальної інформатизації і розвитку Інтернету набувають стратегічного значення.

Одне із головних завдань сучасної держави – гарантування інформаційної безпеки особистості, яка характеризується захищеністю її психіки та свідомості від небезпечних інформаційних впливів: маніпулювання, дезінформації, спонукання до образ тощо [4].

Найбільш важливими видами інформації, яких стосується проблема інформаційної безпеки є: стратегічна, політична, соціально-економічна, воєнна, наукова інформація. Актуальність цієї проблеми загострилась в Україні в умовах збройного протистояння з Російською Федерацією. Наприклад, у військовій сфері результат збройної боротьби в більшій мірі залежить від якості інформації, що видобувається, та рівня розвитку інформаційних технологій, на яких засновуються системи розвідки, радіоелектронної боротьби, управління військами і високоточною зброєю.

В сучасних умовах інформація та інформаційні комунікації стають все більш важливими факторами забезпечення стратегічної стабільності і міжнародної інтеграції держави. Рівень інформатизації суспільства, наявність і доступність достовірної інформації про стан і динаміку розвитку економічних, політичних і соціальних процесів у вирішальній

мірі має визначати можливості суспільства в цілому по виробленню і реалізації ефективних рішень у військово-стратегічній, екологічній, соціальній та інших сферах. Саме тому практично всі розвинені держави приділяють особливу увагу створенню та розвитку різного роду інформаційних структур, які повинні забезпечувати входження економіки країни у світовий економічний, інформаційний та науковий простір, оскільки це є необхідною умовою прогресу і безпеки нації. Сучасні світові процеси глобалізації, впровадження новітніх інформаційних технологій, формування інформаційного суспільства посилюють важливість такої складової національної безпеки, як інформаційна безпека [5].

Основними напрямками державної політики з питань національної безпеки України в інформаційній сфері є: забезпечення інформаційного суверенітету України; вдосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери шляхом створення нормативно-правових та економічних передумов для розвитку національної інформаційної інфраструктури та ресурсів, впровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну; вжиття комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору та протидії монополізації інформаційної сфери України та інші [6].

Процеси глобалізації висувають нові вимоги до системи функціонування національних систем державного управління, які мають стати дієвим та ефективним засобом у вирішенні складних міжкультурних суперечностей, особливо тих, які виникають в процесі гармонізації механізмів спільного функціонування національних держав у світовому просторі. В інформаційній політиці України в добу глобалізації має домінувати стратегія людського розвитку через освіту, науку, культуру і комунікацію. Інформатизація суспільства зумовлює необхідність інформатизації системи освіти, підготовку кваліфікованих кадрів для всіх сфер і галузей суспільного життя. В епоху інформатизації суспільства

помітно зростає роль освіти, оскільки з усіх соціальних інститутів саме освіта є основою його соціально-економічного і духовного розвитку. На даному етапі в Україні відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження в європейський освітній простір [7].

На сучасному етапі розвитку державі має належати провідна роль гаранта цілісності національного інформаційного простору, прав суб'єктів інформаційних відносин та ефективного координатора розвитку інформаційних ресурсів. Варто зазначити, що ступінь розбудови інформаційного суспільства є недостатнім та таким, що не відповідає потенціалу та можливостям України, оскільки відсутня належна координація зусиль державного та приватного секторів економіки, низька питома вага впровадження ІКТ в соціально-економічну сферу, особливо в сільське господарство, недостатній рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, повільно відбувається впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних ІКТ, а рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації не забезпечує потреб економіки та суспільного життя.

За цих умов назріла нагальна потреба в чіткій державній інформаційній політиці України, тому що інформаційні ресурси держави значною мірою перебувають під зовнішнім впливом; інформаційному забезпеченні внутрішньої і зовнішньої політики держави, що створює передумови для її підтримки громадянами, сприяє формуванню об'єктивного іміджу України в світі; наявність цілісної ідеології щодо ефективного функціонування інформаційної владної вертикалі, що виходить з історичного досвіду розвитку України, її географічного простору і населення, традиційних національних інтересів, та, найголовніше, сучасних глобальних викликів та загроз.

Список використаної літератури:

1. Войтович Р. Вплив глобалізації на розвиток сучасного світу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vidkrytiochi.org.ua/2013/06/blog-post.html>
2. Марущак А.І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності: Навчальний посібник.- К. :Видавничий дім «Скіф», КНТ, 2008.-С. 7

3. Манойло А.В. Проблемы и перспективы исследования информационно-психологических технологий разрешения международных конфликтов. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://yurpsy.fatal.ru/files/stat/manoylo/07.htm>.

4. Жарков Я.. Небезпеки особистості в інформаційному просторі. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2554>.

5. Присяжнюк М.М, Белошевич Я.С. Інформаційна безпека в сучасних умовах [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.file:///C:/Users/Admin/Desktop/VKNU_vsn_2013_30_13.pdf.

6. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 року N964-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

7. Коломієць А. М. Функції освіти в період становлення інформаційного суспільства / А. Коломієць // Теорія і практика управління соціальними системами / Щоквартальний наук.-практ. журнал. – Харків: НТУ «ХПІ», 2007. – №1. – С.20.

Pilipenko Tatyana

INFORMATION COMPONENT OF GLOBALIZATION AS A CHALLENGE FOR THE CONTEMPORARY UKRAINIAN STATE

The article reveals the peculiarities of the influence of globalization processes on the informatization of the society in modern conditions, the basic notions of state information security, an analysis of modern information challenges and threats to the Ukrainian state. The role of the state in the formation of information policy as a strategic, global, inexhaustible resource of mankind in the modern world is explored.

Key words: globalization, global risk, national security, information security, information space, information sovereignty, information communications, conflicts and threats in the information sphere, information and communication technologies, information and psychological warfare.

-----***-----